

Bij de bestuursinrichting worde gestreefd naar decentralisatie, onder daadwerkelijk toezicht der Indische Regeering, met gebruikmaking van bestuurskrachten uit de inlandsche bevolking en met deelneming, waar mogelijk, van niet-ambtelijke ingezetenen aan de bestuurstaak.

De invloed der Indische regeering breide zich geleidelijk uit over het zich onder onze vlag bevindende gebied.

De deelneming der koloniën aan het wereldverkeer worde bevorderd en de particuliere ondernemingsgeest aangemoedigd.

Verklaring.

Vastgesteld in de Algemeene Vergadering van 1 Mei 1909.

De Bond van Vrije Liberalen spreekt met het oog op de aanstaande verkiezingen zijn oordeel uit over de hierna te noemen onderwerpen van politiek beleid:

I. Herziening van de Grondwet.

Eene grondwetsherziening uitsluitend of in hoofdzaak ten doel hebbende de invoering van algemeen kiesrecht mogelijk te maken begeeren wij niet. Gewenscht achten wij eene herziening van wijdere strekking, die onder meer beoogt aan de Eerste Kamer, op andere wijze dan de Tweede gekozen, een grooteren invloed op de wetgeving dan haar thans toekomt te verzekeren, en die evenredige vertegenwoordiging, alsmede het kiesrecht voor vrouwen mogelijk maakt. Daarbij kan dan tevens de mogelijkheid worden ge-

opend tot uitbreiding van het kiesrecht voor de Tweede Kamer, in den zin van ons Beginsel-program.

II. Herziening van de Ongevallenwet.

Herziening van de Ongevallenwet is noodig om de bestaande regeling van hare aan den dag gekomen gebreken te zuiveren. Door een doelmatiger organisatie zullen de lasten, die de tegenwoordige regeling legt op de schatkist en op allen, die bij de nijverheid betrokken zijn, minder drukkend moeten worden gemaakt, in ieder geval zonder de belangen van de arbeiders te benadeelen. In meerdere mate moet worden gestreefd naar voorkoming van ongevallen door het belang der werkgevers daarbij te vergrooten.

De aansprakelijkheid van het bedrijf voor de geldelijke gevolgen van ongevallen moet ook voor de overige takken van volkswelvaart wettelijk worden vastgesteld.

III. Ziekteverzekering.

Eene regeling van het Ziekteverzekeringswezen zal zich bij de herziening der ongevallenverzekering hebben aan te sluiten, ten einde te voorzien in de ongevallen-behandeling gedurende de eerste maanden. Voor het overige zal zij moeten gericht zijn op de bevordering van algemeene vrijwillige deelneming van minvermogensden in Ziekenfondsen, die, geen bedrijfswinst beoogende, onder toezicht van den Staat staan en door dezen gesteund kunnen worden.

IV. Zorg voor den ouden dag.

Voorziening in de nooden van den ouden dag worde bevorderd door een stelsel van vrijwillige verzekering met steun van Staatswege.

Als overgangsmaatregel zullen aan onvermogenen boven een te bepalen leeftijd uitkeeringen kunnen gedaan worden zonder storting hunnerzijds.

V. *Herziening der Armenwet.*

Eene herziene armenwet, die meer verband brengt tusschen de uitoefening der armenzorg door particuliere, kerkelijke- en overheidsinstellingen, moet bovenbedoelde sociale voorzieningen aanvullen.

VI. *Kosten der sociale maatregelen.*

De staatsuitgaven voor de sociale maatregelen zullen grootendeels door nieuwe belastingheffing moeten worden gedekt. Het beginsel van belasting naar draagkracht zal daarbij in het oog gehouden moeten worden. Eene zoodanige herziening van het tarief van invoerrechten als ons vrijhandel in gevaar zou brengen, moet worden afgewezen.

VII. *Rechtswezen.*

Invoering van administratieve rechtspraak en herziening van het burgerlijk procesrecht zijn noodig, om aan ieder de deugdelijke middelen tot handhaving van zijn recht te verschaffen.

Met de invoering der Militaire Straf- en Tucht wetten mag niet langer worden gewacht.

VIII. *Onderwijs.*

Nieuwe eischen van staatssubsidie aan het bijzonder lager onderwijs moeten, in afwachting van de gevolgen der Lageronderwijswet 1905, niet ingewilligd worden.
